

Sotsiaalkaitseministri määruse „Tervisekaitsenõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Sotsiaalkaitseministri määruse muumise vajadus tuleneb 01.01.2025 jõustuvatest sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) muudatustest, millega kehtestatakse päeva- ja nädalahoiuteenuse regulatsioon. Muudatustega seoses hakkavad päeva- ja nädalahoiuteenuse osutamisele kehtima samad tervisekaitsenõuded, mis on kehtestatud kogukonnas elamise teenusele ja ööpäevaringsele teenusele.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Elen Preimann (e-post: elen.preimann@sm.ee) ja määruse mõjude osa analüüsi ja statistika osakonna juhataja Marion Rummo (e-post: marion.rummo@sm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja koostamisel konsulteeriti Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) teenuste osakonna erihoolekande ja rehabilitatsiooni talituse juhi Lagle Kalbergiga (e-post: lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee), sama talituse teenuse juhi Maarika Liivamäega (e-post: maarika.liivamae@sotsiaalkindlustusamet.ee) ja nõuniku Ülle Riisaloga (e-post: ulle.riisalo@sotsiaalkindlustusamet.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Reet Kodu (e-post: reet.kodu@sm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga tehtavad muudatused on seotud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (erihoolekandeteenused ja elukoha aadressi muutmine) (RT I, 18.10.2024, 1).¹

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse järgmist määruse redaktsiooni: sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrus nr 75 „Tervisekaitsenõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile“, RT I, 29.12.2015, 42.

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahvi 1 punktiga 1 lisatakse määruse § 1 lõike 1 varasemasse sõnastusse päeva- ja nädalahoiuteenus, millega seoses laienevad määrusega kehtestatavad nõuded edaspidi ka päeva- ja nädalahoiuteenuse osutamisele. Seega, kui määruses on viidatud üldiselt erihoolekandeteenusele, teenuseosutajale või teenust saavale isikule, kehtivad need edaspidi ka päeva- ja nädalahoiuteenusele. Eelnõu § 1 punktides 2–5 ja 7 sätestatud muudatused tehakse seetõttu, et määruses on viidatud ka kindlatele teenustele ja sellest tulenevalt tuleb määrust

¹ Kättesaadav: [Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus \(erihoolekandeteenused ja elukoha aadressi muutmine\)–Riigi Teataja](#).

täiendada viidetega päeva- ja nädalahoiuteenusele, selle osutajale või seda teenust saavale isikule.

Paragrahvi 1 punktiga 2 asendatakse määruse § 3 lõiget 1 ja 4 ning § 4 lõiget 5 ja 7 sõnad „kogukonnas elamise teenuse ja“ tekstiosaga „kogukonnas elamise teenuse, päeva- ja nädalahoiuteenuse ning“, millega seoses laieneb päeva- ja nädalahoiuteenusele nõue, et teenuse osutamise maa-ala peab olema puhas, ohutu, ligipääsetav ja turvaline. Teenuse osutamise maa-ala alal olevad jäätmenõud ja -mahutid peavad asuma teenuse osutamise ruumide akendest eemal, kasutamiseks ja äraveoks sobival kohal, nende kasutamine peab olema ohutu ja nendest ei tohi levida nakkusi ega kahjureid. Samuti peab päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajal olema vajaduse korral toitlustamiseks eraldi ruum ning teenuse osutamise ruumide puhastamiseks kasutatavaid seadmeid ja vahendeid tuleb hoida ruumis, kus on piisav õhuvahetus, valamu ja tingimused põrandapesuks vajalike korduskasutatavate vahendite pesemiseks ning vajaduse korral pesumasin.

Paragrahvi 1 punktiga 3 asendatakse määruse § 3 lõikes 3 sõnad „kogukonnas elamise teenust ja“ tekstiosaga „kogukonnas elamise teenust, päeva- ja nädalahoiuteenust ning“, millega laieneb päeva- ja nädalahoiuteenusele nõue, et teenust saaval isikul peab olema värskes õhus viibimiseks ja tegevusteks õues ohutu ala, kus:

- 1) on istumiseks sobivad kohad, jalutamisrada ning võimalused arendavateks ja eakohasteks tegevusteks;
- 2) peamine teenuse osutamise ruumidele juurdepääsu tee on pimedal ajal valgustatud, välja arvatud ajal, mil teenust saavad isikud juurdepääsuteed ei kasuta;
- 3) teenust saavatel isikutel ei ole juurdepääsu haljastuses olevate mürgiste lehtede, õite või viljadega taimedele;
- 4) läheduses ei ole mürrarikast või ohtlikku ettevõtet, suure liiklustihedusega või tolmavat maanteed ega muud elu või tervist ohustavat saasteallikat välisõhu kaitse seaduse tähenduses.

Paragrahvi 1 punktiga 4 täiendatakse määruse § 3 lõikeid 2 ja 5 ning § 5 lõike 7 punkti 2 pärast sõnu „kogukonnas elamise teenust“ tekstiosaga „, päeva- ja nädalahoiuteenust“. Täiendustega laieneb päeva- ja nädalahoiuteenusele nõue, et selle hoone lähiümbrus, kus teenust osutatakse, peab olema heakorrastatud, võimaluse korral haljastatud vähemalt 40 protsendi ulatuses ning vajaduse korral piiratud piirdeaiaga. Samuti peab teenust saava isiku juurdepääs teenuse osutamise maa-ala asuva kraavi, basseini või muu tehis- või loodusliku veekogu juurde olema ohutu. Päeva- ja nädalahoiuteenust saava isiku kasutuses olevates ruumides võetakse arvesse, et puhastusvahendid (v.a käte pesemiseks mõeldud seep ja nõude pesemiseks kasutatavad vahendid) ja muud kemikaalid hoitakse lukustatud või turvakinnisega kapis või muus teenust saavatele isikutele kättesaamatus kohas.

Paragrahvi 1 punktiga 5 täiendatakse määruse § 4 lõikega 3¹, mille kohaselt peavad päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajal olema teenust saavate isikute kasutada vähemalt määruse § 4 lõike 3 punktides 1–6 sätestatud nõuetele vastavad ruumid. Päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajal ei pea olema magamistuba, kui elutoas või muus vaba aja veetmiseks ette nähtud ruumis on ühe teenust saava isiku kohta vähemalt 8 ruutmeetrit põrandapinda. Nõude kehtestamisel on lähtutud sellest, et kogukonnas elamise teenuse ja ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajal peab teenust saava isiku kasutada olema magamistuba, kus isiku kohta on vähemalt 6 ruutmeetrit magamistoat põrandapinda ja lisaks elutuba või muu ruum vaba aja veetmiseks arvestusega, et ühe teenust saava isiku kohta on ruumis vähemalt 2 ruutmeetrit põrandapindala. Päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajatel ei ole sageli isikutele kasutada anda eraldi magamistube, kuid sel juhul peab teenuse osutamise ruum olema isiku kohta vähemalt 8 ruutmeetrit suur.

Paragrahvi 1 punktiga 6 täiendatakse määruse § 5 lõikega 1¹, mille kohaselt juhul, kui teenust saav isik vajab voodikohta, peab päeva- ja nädalahoiuteenuse osutaja tagama talle sobiva voodi ja tema soovi korral voodite eraldamiseks vaheseina, kardina, sirmi või muu ruumi liigendamist võimaldava vahendi kasutamise, ning ruum ja selle sisustus peavad vastama § 6 lõiget 3 ja 4 sätestatud nõuetele ehk osaliselt samadele nõuetele, mis on kehtestatud magamistoale. Päeva- ja nädalahoiuteenuse osutaja peab suutma tagada voodikohad vastavalt samal ajal teenust

saavate isikute vajadustele, kuid juhul, kui teenusesaaja voodikohta ei vaja, ei tule voodit n-ö igaks juhuks hankida.

Paragrahvi 1 punktiga 7 asendatakse määruse § 6 lõike 1 teises lauses ja § 7 lõike 1 teises lauses sõnad „sügava liitpuudega“ sõnadega „äärmusliku abi- ja toetusvajadusega“. Asendamine tuleneb asjaolust, et SHS-is ei kasutata enam mõistet „sügav liitpuue“, vaid see on asendatud sõnadega „äärmusliku abi- ja toetusvajadusega“. Määruses kasutatav termin viiakse seadusega kooskõlla.

Paragrahvi 1 punktiga 8 ajakohastatakse määruse § 9 lõikes 1 tarbijakaitseseadusele tehtud viidet – kehtivas määruses olev viide on tehtud silmas pidades kuni 29. veebruarini 2016. a kehtinud tarbijakaitseseadust. Viide viiakse kooskõlla alates 1. märtsist 2016. a kehtiva tarbijakaitseseadusega. Määruse sisu ei muutu.

Paragrahvi 1 punktiga 9 asendatakse määruse § 11 lõikes 10 sõnad „kogukonnas elamise teenuse osutaja ja“ tekstiosaga „kogukonnas elamise teenuse osutaja, päeva- ja nädalahoiuteenuse osutaja ning“, millega laieneb päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajale kohustus tagada, et teenuseosutaja juures võimaldatakse ööpäev läbi kasutada pesemiseks sooja vett temperatuuriga 40–55 kraadi.

Paragrahvi 1 punktiga 10 asendatakse määruse § 11 lõikes 11 sõnad „kogukonnas elamise teenuse osutajal ja“ tekstiosaga „kogukonnas elamise teenuse osutajal, päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajal ning“. Määruse täiendamisega laienevad päeva- ja nädalahoiuteenusele nõuded sellele, et teenuseosutajal peab olema võimalus erihoolekandeteenust saavate isikute nõuetekohaseks toitlustamiseks ja vajaduse korral eritoitlustamiseks, võttes arvesse teenust saava isiku tervises seisundit ja erivajadusi.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Muudatuste rakendamisel võib eeldada sotsiaalsete ja majanduslike mõjude esinemist. Eelnõu mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkondi nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm – erihoolekandeteenuse saajad

Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on kõik erihoolekandeteenuse saajad, kes kasutavad diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenust või on selle teenuse järjekorras. SKA andmetel sai 30.09.2024 seisuga diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenust 206 inimest ning järjekorras (sh eelis- ja tavajärjekord) oli 04.11.2024 seisuga 89 inimest. Eesti elanikkonnaga võrreldes on muudatusest mõjutatud sihtrühm väike.

Kuna üldiselt osutati diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenust teenuseosutaja pinnal, kehtisid samad tervisekaitsenõuded teenuse osutamisel ka varem. Küll aga lisatakse eraldi nõuded juhuks, kui päeva- ja nädalahoiuteenust saav inimene vajab voodikohta. Päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajal võib olla selleks nõuetele vastav magamistuba või kui seda ei ole, peab elutoas või muus vaba aja veetmiseks ette nähtud ruumis ühe teenust saava isiku kohta olema vähemalt 8 ruutmeetrit põrandapinda. Tagatud peab olema sobiv voodi ja isiku soovi korral voodite eraldamiseks vahesein, kardin, sirm või muu ruumi liigendamist võimaldav vahend ning ruum ja selle sisustus peavad vastama osaliselt samadele nõuetele, mis on kehtestatud magamistoale.

Teenuse osutamise maa-ala puhtuse, toitlustamise, ohutuse, turvalisuse ja ruumi- ja õuealaga seotud nõuete laiendamine päeva- ja nädalahoiuteenusele mõjutab teenusesaajate tervist ja elukeskkonda ning võrdseid võimalusi avaliku ruumi ligipääsetavusele, samuti turvalisust ning on eelduseks rohkematele vaba aja veetmise võimalustele.

Nõuete kehtestamisega luuakse ka eeldus, et teatud erivajaduste puhul on vajalik tingimusi vastavalt erivajaduse ulatusele kohandada, näiteks eritoitlustamine terviseseisundist tulenevalt, mille puhul on mõju nii teenusesaajate tervisele kui heaolule.

Kokkuvõttes on mõjutatud sihtrühma suurus väike. Mõju ulatus on keskmine, kuna voodikohaga seotud nõuded küll mõjutavad teenuse saamise tingimusi, kuid ei eelda kohanemiskulusi. Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna teenusesaajad võivad saada teenust kuni 23 ööpäeva kalendrikuus mitteregulaarselt. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Tegemist on teenusesaajate jaoks olulise mõjuga.

Mõju majandusele

Sihtrühm – erihoolekandeteenuse osutajad

SKA andmetel oli 31.10.2024 seisuga kokku 23 diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenuse osutajat, kellest kümme osutavad ainult diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenust ja ülejäänud 13 osutavad ka igapäeva elu toetamise teenust. Kõikidest Eesti ettevõtetest moodustab sihtrühm väikese osa.

Nõuete kehtestamine mõjutab kõiki päeva- ja nädalahoiuteenuse osutajaid, kuna muudatustega lisatakse ruumide nõue juhaks, kui päeva- ja nädalahoiuteenuse saaja vajab voodikohta, sealhulgas juhul, kui teenuseosutajatel ei ole eraldi magamistubasid. Varem ei olnud teenuseosutajatele kehtestatud ruuminõudeid voodite paigutamiseks. Päeva- ja nädalahoiuteenuse osutaja peab tagama edaspidi voodikohad vastavalt samal ajal teenust saavate isikute vajadustele ja vaid juhul, kui teenusesaaja voodikohta vajab.

Seega, kui teenuseosutaja jätkab päeva- ja nädalahoiuteenuse osutamist, peab ta teenuse osutamisel lähtuma tervisekaitse nõuetest, mis võib tähendada lisaressurssi, et ruumid nõuetega vastavusse viia, samuti selleks, et täita õuealale, toitlustamisele jm määruses sätestatud nõudeid. Täpset kulude ulatust on keeruline hinnata, kuna puudub teadmine, milline osa teenuseosutajate ruumidest jm tingimustest vajaks nõuetega vastavusse viimist.

Kokkuvõttes on mõjutatud sihtrühma suurus väike. Mõju ulatus on keskmine, kuna praegustele diferentseeritud hinnaga igapäeva elu toetamise teenuse saajatele sarnased nõuded ei kehti. Mõju avaldumise sagedus on suur, kuna teenusesaajad võivad saada teenust kuni 23 ööpäeva kalendrikuus regulaarselt. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Tegemist on teenusesaajate jaoks olulise mõjuga.

5. Määruse rakendamise seoses seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise seoses riigieelarvele täiendavaid kulusid ega tulusid ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2025. a, sest siis jõustuvad ka SHS-i muudatused, mis on seotud päeva- ja nädalahoiuteenusega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile, Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidule, Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukojale, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Puuetega Inimeste Kojale ja õiguskantslerile.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu. Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit nõustus, et määrusesse lisatakse päeva- ja nädalahoiuteenust puudutavad muudatused ja märkusi ei esitanud. Eesti Puuetega Inimeste Koja esitatud märkustega arvestamise kohta on seletuskirjale lisatud kooskõlastustabel.